

Ob 40-letnici oborožene vstaje na Gorenjskem

Letošnje srečanje poteka štirideset let za tem, ko se je začela vstaja jugoslovanskih, slovenskih in s tem tudi gorenjskih domoljubov. Zato je to ustrezna priložnost, da oživimo nekaj podrobnosti o vstaji in osvobodilnih bojih v prvem, 1941. letu. Še posebej zato, ker se je vstaja razvijala v vsaki pokrajini na svojevrsten način, dasiravno je bila vodena in navdihovana iz enega središča. Tudi na Gorenjskem, kjer sta se vstaja in NOB v prvem letu razplamtela do zavidljivih razsežnosti, predvsem pa ob silovitem terorju nemškega okupatorja. Zato je pri tem prav veliko posebnosti in nekaj jih bomo našli v nadaljevanju.

• Mogočna Hitlerjeva Nemčija je aprila 1941 zasedla največji in tudi najbogatejši del Slovenije, in sicer Podravje, Mežiško dolino, Štajersko in Gorenjsko. Tako na Štajerskem kot na Gorenjskem je od konca aprila 1941 nato vse potekalo pod vplivom Hitlerjevega naročila: »Napravite to deželo zopet nemško! To je pomenilo nasilno ponemčevanje, in sicer tako naglo, da bi bila Gorenjska germanizirana že konec oktobra 1941. Že v začetku maja so začeli aretirati prve rodoljube ter jih odganjali v begunjske zapore in v Šentvid, v škofove zavode. Konec maja 1941 je bilo v begunjski graščini zaprtih že blizu 500 ljudi, v Šentvidu pa so jih zvozili že okoli 800. Le-ti so bili med prvimi namenjeni za izgon. Podatke o tem, kateri so nacizmu »nevarni« ljudi, so okupatorji prinesli že s seboj, kar pomeni, da so imeli spiske pripravljene že v Avstriji. Med takimi »nevarnimi osebami«, ki so jih pozaprlji že do konca maja in jih je bilo v tem času že 1.300, je bilo 130 duhovnikov, 24 advokatov, 26 zdravnikov, 139 učiteljev, 13 direktorjev, 184 uradnikov, 34 študentov ter po 14 inženirjev in sodnikov. Očitno je bilo med temi le malo komunistov in njihovih simpatizerjev, ki so pač prvi pripravljali pot oboroženi vstaji. Nacisti so se torej lotili raznih slojev in predvsem ljudi, ki so dotlej v stari družbi kaj pomenili.

• Nato so nacisti začeli te ljudi izganjati iz domače dežele. Po prvem juliju 1941 so skozi Ljubljano in Zagreb vozili žalostni transporti v razne kraje Srbije, npr. v Užiško Požego, v Veliko Orašje ali v Valjevo in okolico. Napredne ljubljanske množice so te transporte ustavljale na ljubljanski postaji, se z njimi solidarizirale, jih obdarovale s hrano ter nato prirejale protestne demonstracije.

• Nemška oblast, uvajanje nemških šol, nemških orožniških postaj, nemških napisov, uničevanje slovenskih knjig, policijski režim najostrejšje vrste, predvsem pa izganjanje in aretiranje številnih naprednih družin in posameznikov, je hudo vznemirjalo prebivalstvo, kajti nacisti so obljubljali »nov, boljši red«, kot je bil dotlej. Razmere so bile na prvi pogled videti brezupne, okupator je deloval in ponemčeval nezaustavljivo.

• Toda po 27. aprilu 1941 je v to temino posijal žarek upanja, ki je nakazoval pot izhoda. Komunisti so z najnaprednejšimi sodelavci ustanovili Osvobodilno fronto slovenskega naroda. Zato je bila prva naloga komunistov, ki so bili pobudniki in voditelji te fronte, da so takoj po okupaciji čimhitreje utrjevali svoje, sicer maloštevilne, a z domoljubjem prežete vrste ter hkrati razvijali odbore OF.

• Komunistov torej Hitlerjev napad na Jugoslavijo ter nato nagel razpad stare kraljeve države ni presenetil, zato so v pogojih okupacije takoj delovali naprej, in sicer v smislu priprav na oborožen upor. Tako tudi in takoj

na Gorenjskem. Prvi okrožni in drugi odbori OF so bili na pobudo komunistov ustanovljeni — seveda v strogi tajnosti — že v maju 1941.

• Ker je bila že od vsega začetka OF usmerjena na upor proti okupatorjem in njihovim domačim pomočnikom, je bilo hkrati treba misliti predvsem na organiziranje oboroženega boja. Da bi to potekalo bolje, je CK KPS ustanavljal po pokrajinah vojno-revolucionarne komiteje. Nekateri prvoborci vedo, da so te komiteje po okrožjih ponekod imenovali vojaške komiteje, ponekod tudi operativne komi-

Stane Žagar, član CK KPS in glavnega poveljstva slovenskih partizanskih čet

teje. Tako tudi na Gorenjskem. Pokrajinski komite je vodil Stane Žagar, člani pa so bili še Lojze Kebe-Stefan, Jože Gregorčič-Gorenjc in Tomo Brejc-Pavle.

• Ta komite je organiziral tudi okrožne vojno-revolucionarne komiteje, sestavljene iz komunistov. Organizacija je bila naslednja:

• vojno-revolucionarni komite za jeseniško okrožje so sestavljali:

Jože Gregorčič-Gorenjc, vodja; člani pa Jože Ažman iz Bohinja, Lojze Hrovat iz Begunj, Polde Stražišar z Jesenic-Javornika in Ivan Bertonec-Johan z Dobrave pri Kropi (ta je edini preživel vojno);

• vojno-revolucionarni komite za kranjsko okrožje:

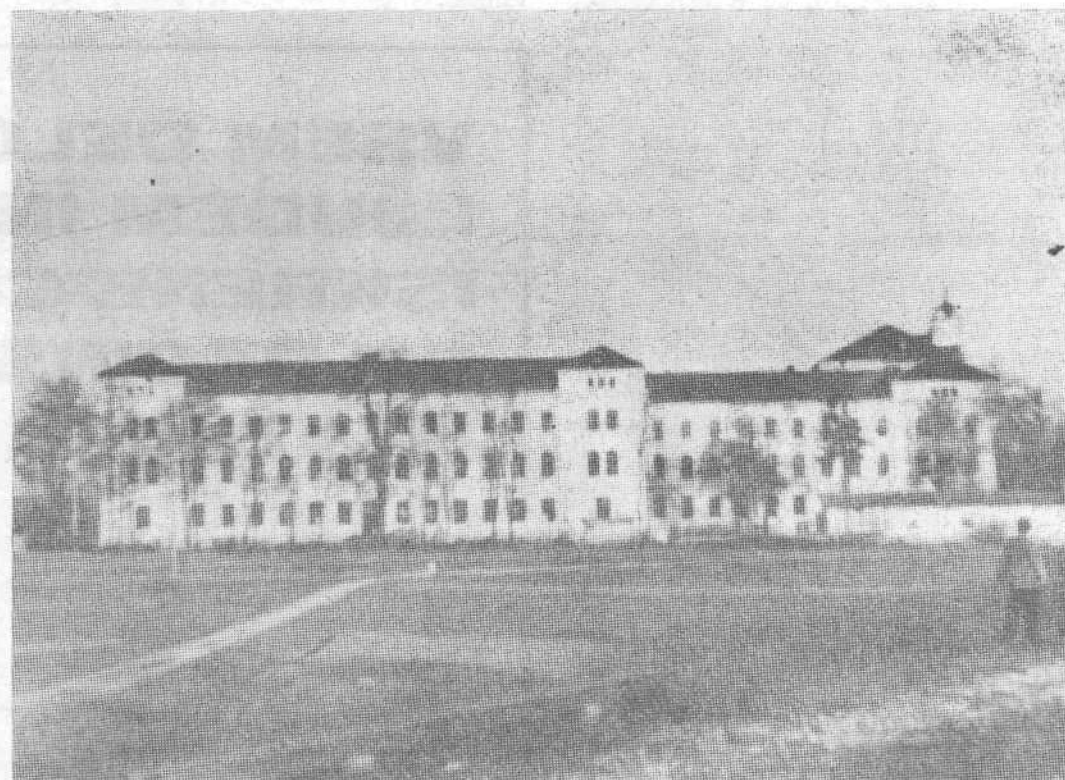
Franc Vodopivec, vodja; člani pa Jože Janežič iz Tržiča, Franc Mrak s Koprice ter Rudi Papež in Anton Nartnik-Črnič iz Kranja (vsi so padli);

• vojno-revolucionarni komite za kamniško okrožje:

dr. Marijan Dermastia, vodja, člani pa Tone Sturm in Stane Žerovnik (vsi preživeli).

• Sredi junija 1941 so ti komiteji že jasno razpravljali o pripravah na oboroženo vstajo, glede česar so njihovi predstavniki dobili določnejše napotke na posvetovanju CK v Ljubljani 1. in 2. junija 1941 pri Ivančičevih ob Malem grabnu. Nemški okupator je bil seveda najbolj pozoren na stare komuniste in njihove simpatizerje ter jih je v začetku maja tudi začel vztrajno iskati. Vendar se jih je večina umaknila aretacijam. Zgrabili so jih le nekaj.

• Prelomnica v pripravah na oborožen upor in na končno prehajanje v ilegalo pa je bil 22. junij 1941 — dan, ko je Hitlerjeva Nemčija napadla Sovjetsko zvezo. Taistega dne se je zgodilo dvoje pomembnih reči: takoj so bili komunisti Gorenjske prek Toneta Tomšiča iz Ljubljane opozorjeni, naj se nemudoma umaknejo v ilegalo, v partizane, kajti grozila je neposredna nevarnost, da bo gestapo zdaj še bolj vneto iskal komuniste kot dotlej. To se je tudi uresničilo. Vendar se je ve-

Škofovi zavodi v Šentvidu — zbirno taborišče proseljencev z Gorenjske

čina komunistov izmaknila gestapovskim krempljem.

• Drugo, še pomembnejše dejanje zgodovinskega pomena pa je bila takojšnja ustanovitev glavnega poveljstva slovenskih partizanskih čet. Spočetka se je glavno poveljstvo imenovalo Vrhovno poveljstvo slovenskih partizanskih čet, kar je bilo spremenjeno po 26. septembru 1941, po posvetu v Stolichah. Sestavljali so ga: Franc Leskošek-Luka, komandant, Boris Kidrič, politični komisar, dr. Aleš Bebler, pomočnik komandanta, člana pa sta postala še Oskar Kovačič in Stane Žagar starejši. Glavno poveljstvo je tako nasledilo prejšnjo vojaško komisijo pri CK KPS, ki jo je dotlej vodil dr. Aleš Bebler. Kmalu, že konec junija, je bilo glavno poveljstvo razširjeno z novimi člani. Vanj so prišli še Miloš Zidanšek, dr. Marijan Breclj in Dušan Podgornik. Tako smo Slovenci prvič v zgodovini dobili svoje vojaško poveljstvo, vendar povezano z vrhovnim štabom, ki ga je vodil tovariš Tito.

• Ker je bilo glavno poveljstvo slovenskih partizanskih čet osnovano v Siški, in sicer v hiši glasbenika Filipa Bernarda Pod hribom na Vodniškovi št. 27 in je od tega natanko 40 let, je to še posebno zanimivo.

• To poveljstvo z ostalimi komiteji je imelo veliko dela in že sredi julija je sklenilo (na seji med 14. in 16. julijem), naj se oborožena vstaja po različnih krajih po vsej Sloveniji začne 20. julija, zato je treba partizanske skupine naglo povezovati v čete. Zaradi različnih težav pa se je ta začetek nekaj zakasnil. Pomembno pa je, da je prav tedaj glavno poveljstvo slovenskih partizanskih čet sestavilo obsežen »Partizanski zakon« pod naslovom »Pravila Glavnega poveljstva slovenskih partizanskih čet o ustroju, delu in nalogah partizanskih čet«, in to v izredno kratkem času (sestavila sta ga Franc Leskošek in dr. Aleš Bebler, ki je imel izkušnje že iz Spanije).

• V teh pravilih je bila napisana tudi partizanska prisega in vse to skupaj je bila organizacijska osnova, živo napotilo pri snovanju in delu partizanskih čet in bataljonov, kajti vse je bilo novo, vse je bilo treba šele snovati. To je redek dokument in znamenit toliko bolj, ker tako zgodnjih pravil o organiziranju partizanskih enot ne poznamo v nobeni drugi naših republik, dasiravno so prvi uporniški streli v Srbiji začeli odmevati že 7. julija 1941.

• S tem »Pravilnikom« in s partizansko prisego je prišel na Gorenjsko član CK KPS glavnega poveljstva slovenskih partizanskih čet Stane Žagar in se sestel z nekaterimi organizatorji vstaje na Gorenjskem že 17. julija 1941 na Jelovici. Naslednji sestanek s partijskimi in vojaškimi organizatorji je Žagar imel

že 20. julija, spet na Jelovici, in sicer pod Malim Gregorjcem. Ko je Žagar prišel na Gorenjsko, je našel v gozdovih že 11 skupin ilegalcev. Njegova naloga je bila te skupine povezati v čete in bataljone in neposredno pripraviti začetek vstaje, čeprav partizanov še ni bilo veliko. To so bili predvsem komunisti in njihovi simpatizerji iz delavskih središč kot so Jesenice, Tržič, Kranj ali iz okolice Kamnika. Tam so tudi nastale prve partizanske čete.

• Stane Žagar je gorenjske organizatorje vstaje seznanil s partizanskim pravilnikom in s prisego ter z nalogami. Na osnovi tako svežih in jasnih navodil so gorenjski partizani začeli snovati prve čete. Najprej je bila nad Veterinim pod Kriško goro ustanovljena Tržiška četa, in sicer 26. julija, istega dne pa so začeli snovati na Cegelnici pri Naklem tudi Kranjsko četo, kar so zaključili 2. avgusta. 27. julija je Anton Nartnik na desni strani Save na Sv. Mohorju ustanovil še eno (manjšo)

Narodni heroj Lojze Kebe-Štefan, član pokrajinskega komiteja KPS za Gorenjsko, politkomisar 1. grupe odredov, ranjen 16. 10. 1942, umrl 20. 10. 1942

Cankarjev bataljon je 12. 12. 1941 v Rovtah na Gorenjskem uničil nemško policijsko patruljo 46 mož

kranjsko četo, nato pa so jeseniški partizani 28. julija na Obranci na Mežaklji ustanovili Jeseniško ali Cankarjevo četo. Dan za tem, 29. julija, so iz partizanskih skupin na Jelovici ustanovili četo Ilije Gregoriča ali Jelovško četo, ki jo je Stane Žagar zaprisegel najprej.

• Drugače je bilo nad Rašico in v kamniški okolici. Tam je šmarnogorska skupina izvedla prvo organizirano akcijo 22. julija, in sicer z napadom v Tacnu na nemškega sodelavca; ta dan je zato postal obeležen kot dan vstaje slovenskega naroda. Nato se je ta skupina združila s črnuškimi partizani in še s tretjo skupino, nakar so 24. julija nad Rašico sestavili Rašiško četo, prvo na gorenjski strani.

• Vojno-revolucionarni komite za Gorenjsko je v sodelovanju z drugimi organizatorji vstaje določil, naj se oborožene akcije začnejo 27. julija. Medtem ko so druge čete na Gorenjskem začele akcije zaradi različnih vzrokov razvijati pozneje, so na Kamniškem začeli z oboroženim uporom na dogovorjeni datum. Tedaj, 27. julija, pa še niso imeli oblikovanih čet, temveč so se zbrale bojne skupine (v Kamniku, v Črni, v Duplici, v Radomljah; v Mengšu, Trzinu in v Domžalah) ter v noči na 28. julij začele z akcijami. Sklenili pa so tudi, da bodo osnovali štiri čete in jih povezali v Kamniški bataljon. Ne bom našteval vseh akcij teh skupin, ki so bile seveda še slabo oborožene, navedem naj le to, da so minirali ceste, na njej postavljali zapreke (Črna), uničevali so mostove prek Kamniške Bistrice, uničevali telefonske vode, stroje v Remčevi tovarni, poškodovali železniško progo in izvedli več drugih sabotaj. Razumljivo je, da ni vse potekalo, kot bi moralo, saj je bil to začetek vsega in Nemci so takoj reagirali, vendar je bil okupator zaradi očitne organiziranosti dejanj zelo vznemirjen. To noč sta na Perovem ob Kamniški Bistrici padla tudi prva slovenska partizana, in sicer skojevca Tone Miklavčič in Dominik Mlakar, oba stara po 20 let. Okupator se je odzval takoj in silovito, k čemur se bomo povrnili kasneje.

• Vodstvo vstaje na Gorenjskem je v vsakem partijskem okrožju hotelo sestaviti svoj bataljon. Poleg tega je s partizanskimi četami zgornjega predela Gorenjske hotelo napasti begunjske zapore in osvoboditi več sto aktivistov, pri čemer so sodelovali tudi aktivisti na terenu. Da bi to izvedli čimbolj učinkovito, so hoteli z ustanavljanjem bataljonov. Zato so Tržiški in Kranjski četi na območju Storžiča veleli, naj se čimprej združita v bataljon, ki bo deloval v Karavankah, prav tako pa naj bi se v bataljon združili Jeseniška in Jelovška četa.

• Na tej poti je Kranjska četa 3. avgusta 1941 na južnih strminah Storžiča ubila prvega nemškega okupatorjevega človeka ter se združila s Tržiško četo. Skupno so se spustili na severno stran Storžiča in ob tedanji Verbičevi lovski koči 4. avgusta 1941 ustanovili Storžiški ali Tržiško-kranjski bataljon. S tem je bil ustanovljen ne le prvi partizanski bataljon na Gorenjskem, temveč na Slovenskem sploh. Naslednjega dne, 5. avgusta, pa je bil na Jelovici na Pogrošarjevi planini blizu Vodiške planine ob prisotnosti Staneta Žagarja ustanovljen tudi Cankarjev bataljon.

• Takoj po ustanovitvi sta se oba bataljona začela odpravljati proti Begunjam, vendar je Cankarjev Bataljon še ostal na Jelovici. Storžiški bataljon — njegov večji in bolj oborožen del 45 borcev — pa je 4. avgusta zvečer že krenil proti Dobrci in Begunjam. Medtem so Nemci zaradi izdajstva 5. avgusta zarana napadli preostalih 21 bork in borcev, ki so slabo oboroženi ostali v Verbičevi koči za Storžičem ter jih ubili kar 8. Naslednji dan so močni nemški policijski oddelki napadli tudi glavnino Storžiškega bataljona na Dobrci in nad Begunjami ter ga tudi razbili. Akcija na begunjske zapore je bila izdana in je propadla. O tem je bil takoj poučen tudi Cankarjev bataljon na Jelovici, ki je zato ostal v tabo- (Nadaljevanje na naslednji strani)

(Nadaljevanje s 5. strani)

rišču. A tudi nje so nemški policisti napadli, in sicer že 8. avgusta. Vendar je bil ta bataljon trdnější, Nemce je pričakal na ustreznih položajih na Kotliču (zdaj Partizanski vrh), mu zadal nekaj žrtev ter se umaknil. V tem prvem večjem boju je izgubil 3 borce, prva dva iz Jeseniške čete pa sta padla na Obranci na Poljanah že 1. avgusta.

• Vse to, zlasti pa sočasno začete akcije na Kamniškem, je okupatorju potrdilo, da je vstaja organizirana, zato je takoj ostro ukrepal. Ze 28. julija so Nemci pospešeno lovili in pozapirali ljudi, za katere so sumili, da sodelujejo s partizani. Samo dopoldne tega dne so v kamniškem okrožju aretirali 25 oseb, največ v Mengšu. Da bi zadušili vstajo, so uvedli tudi obsedno stanje. Šef civilne uprave je odredil ostro policijsko uro, ki je prepovedovala gibanje med 21. uro zvečer in 4. uro zjutraj. Ob 21. uri so morale biti zaprte tudi vse gostilne, kinematografi, javni lokali itd. Ze naslednji dan pa je bilo imenovano posebno sodišče za sojenje upornikom, ki je začelo delati tako. Ze 1. avgusta je obsodilo prve štiri aretirane aktiviste, doma iz Kamnika in Mengša, ki so jih naslednjega dne v Begunjah ustrelili. To so bili prvi ubiti talci na Gorenjskem. Naslednje dni so Nemci spet pobijali talce. Samo v avgustu 1941 so jih streljali dvanajstkrat in pobili 69 ljudi. Okupator je začetnemu nasilju dodajal še hujše, vendar vstaje Gorenjcev ni mogel udušiti.

• Po teh začetnih uporniških dejanjih in po prvih sovražnikovih napadih na gorenjske partizane se je Cankarjev bataljon spet razdelil na osnovni četi, ki sta nato do druge polovice oktobra delovali vsaka na svojem sektorju in premagovali začetne slabosti vstaje ter si nabirali izkušnje.

• Na Kamniškem je bilo malo drugače. Zaradi silovitega okupatorjevega reagiranja na začete akcije je kamniškimi partizanom po 28. avgustu le stežka uspevalo, da so sestavljali že prej načrtovane čete. Prvo, in sicer Kamniško-dupliško so sestavili 1. avgusta. Radomeljsko-mengeško so ustanovili 5. ali 6. avgusta, Rašiška pa je obstajala že od 24. julija 1941. Po novih spopadih v avgustu je glavno poveljstvo slovenskih partizanskih čet vse te borce sklicalo nad Rašico in tu 17. avgusta 1941. sestavilo Kamniški bataljon. Na tem zboru rašiško-kamniških partizanov so reorganizirali tudi čete in sestavili štiri. To so bile: Rašiška, Mengeško-moravska, Radomeljska in Kamniška. Vsi borci preurejenega Kamniškega bataljona so 17. avgusta tudi prisegli, ostala dva bataljona pa sta to opravila ob ustanovitvah že poprej. Tako je vodstvo gorenjske vstaje izpolnilo načrte, da čimprej v vsakem okrožju sestavi partizanski bataljon. To dejstvo drži, četudi je vsak teh bataljonov doživljal naslednje dni in mesece po svoje, eden bolj, drugi manj prizadet, vsi pa obogateni s prvimi uporniški izkušnjami ter s spoznanji, da je nemški okupator, ki je prav zaradi njihove dejavnosti moral dovažati okrepitev, silovit, močan in nepopustljiv. Ob vseh začetnih slabostih vstaje pa je njeno veliko vrednost ocenil okupatorski esesovski general dr. Schell, ki je že 4. avgusta svojemu podrejenemu komandantu na Gorenjskem polkovniku Mascusu brzojavil: »... Prosim, da me še danes zvečer brzojavno obvestite, ali policija resnično ni več gospodar položaja ali pa ni več zmožna zagotoviti varnosti. Takšne razmere bi bile v tretjem rajhu edinstvene.«

• Tako je sporočal in ugotavljal zato, ker so Nemci Gorenjsko takoj po okupaciji šteli kot del rajha. Boljšega dokaza torej, da so bile razmere zaradi vstaje na Gorenjskem v primerjavi z drugimi zasedenimi pokrajinami res izjemne, nam res ni treba iskati drugod. S tem je bila nekako prva faza vstaje na Gorenjskem zaključena, dasiravno se je potem še vsak dan zgodilo veliko pomembnega. Vedno pa toliko, da Gorenjska ni bila pomirjena in

zato take dežele ni bilo mogoče ne germanizirati, ne uničiti, ne priključiti k Hitlerjevemu rajhu. Mogočni nacisti so morali doživljati nekaj edinstvenega! V tem obdobju je največje uspehe dosegel Kamniški bataljon. Zaradi drznih akcij in tudi številnih žrtev je Izvršni SNOO (Slovenski narodnoosvobodilni odbor) Kamniškemu bataljonu izrekel pohvalo ter mu 26. septembra 1941 izročil kot odlikovanje (prvo na Slovenskem) slovensko partijsko zastavo.

• Med tem in vso zgodnjo jesen so gorenjske partizanske enote izvršile še vrsto večjih in manjših akcij, si pridobile izkušnje, a tudi prelivale kri in izgubljale borce. Nemški policijski oddelki so jih zasledovali vedno bolj trdovratno, z vedno večjimi silami in jim niso dali možnosti za krepitev in oddih. Razbili so Storžiški bataljon, postopoma so redčili vrste Kamniškega bataljona, pogosto so napadli Cankarjev bataljon. V takih razmerah je vodstvo gorenjske vstaje preostale partizane poklicalo in začelo zbirati na desnem bregu Save. Najprej se je v drugi polovici oktobra spet združil Cankarjev bataljon, ki se je utaboril na Sv. Mohorju nad Selško dolino, kmalu pa so poklicali v Selško, oziroma v Poljansko dolino tudi preostale gorenjske partizane. Tako tudi večino preživelih borcev Kamniškega bataljona. Po vrsti akcij, po velikih naporih in številnih žrtvah je na Gorenjskem zorela zimska vstaja. Ta naj bi skušala dvigniti v vstajo nove borce zlasti v Poljanski in Selški dolini, v Bohinju, nad Bledom in Gorjani ter pod Stolom, v okolici Jesenic in v Zgornji Savski dolini. V ta namen je med drugim Glavno poveljstvo slovenskih partizanskih čet osnovalo tudi gorenjski štab, ki naj bi vodil vstajo in spet skušal sestavljati nove partizanske bataljone.

• Končni dogovor o tem, kako naj bi potekala zimska, decembrska vstaja, se je 1. ali 2. decembra 1941 odvijal pri Tomažinu, po domače Kocjanu v Bukovščici v Selški dolini, vodil pa ga je Stane Žagar. Decembrska vstaja je bila zasnovana v podrobnostih in na široko, uspešno se je začela, vendar jo je silovit okupatorjev pritisk nato zožil. Njen konec je poznan kot tridnevna legendarna dražgoška bitka, vendar tu ni zadosti prostora za širši opis. Dotaknili se bomo samo enega, zato pa tako uspešnega in znamenitega dejanja sicer tedaj maloštevilnega Cankarjevega bataljona, da je z njim prisluzil tako priznanje izvršnega odbora osvobodilne fronte, kakor Kamniški bataljon v septembru: slovensko partizansko zastavo!

• To dejanje je bilo uničenje 45 policistov 181. rezervnega policijskega bataljona 12. decembra 1941 v Rovtu nad Škofjo Loko. Česa takega dotlej okupirana Evropa še ni doživela.

la, zato so iz Berlina poslali na Gorenjsko dva nova policijska generala in nove policijske bataljone, ki naj bi uničili gorenjske partizane.

• To pa jim ni uspelo, dasiravno je potem šlo za obstoj partizanstva na Gorenjskem, kajti okupator je neprestano in tudi v 1942. letu svoj pritisk krepil. Če bi nemški okupator tedaj izpolnil grožnjo, da bo za vsakega padlega Nemca pobil 100 moških talcev, bi morali pobiti skoraj polovico za orožje spo-

sobnih Gorenjcev. Tega pa se je prestrašil in izvajal svoje nasilje dalje po starem, a tudi po novem.

• Ob tem so voditelji vstaje na Gorenjskem ugotavljali, da je okupator kljub moči in nasilju začel vojno izgubljeni, predvsem pa izgubljeni nadzor nad Gorenjsko, nepogrešljivim členom v verigi svojih načrtov. In tako sta poletna kot zimska vstaja na Gorenjskem — vsem slabostim navkljub — zaustavili in celo izničili okupatorjeve načrte, ki smo jih nekaj naštevali v začetku. Gorenjska torej kljub trpljenju, kljub prelivanju krvi svojih najboljših sinov, ni klonila, ni se dala germanizirati, ni se dala uničiti, ni priznala okupacije!

• Ob razmerju začetih sil je zato 1941. leto zlasti za zgodovino Gorenjske pomembno in tega nauka nikoli ne bomo mogli dovolj dobro opisati! Vedno pa nam bo tudi izvor moči za nove napore, ki jih neprestano terja življenje in boj za resnično socialistično družbo!

Ivan Jan

Jože Gregorčič in dr. Aleš Bebler v Španiji 1937. leta